

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ¹⁾**

z dnia 2012 r.

w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim

Na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, zwane dalej „zajęciami”, organizuje się dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, którym zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradniach specjalistycznych, wydały orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych zgodnie z przepisami w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

2. Zajęcia mogą być prowadzone w formie:

- 1) indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych we współpracy z rodzicami (prawnymi opiekunami), lub
- 2) zespołowych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

3. Zajęcia organizuje się dzieciom i młodzieży, o których mowa w ust. 1, od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat.

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. Nr 248, poz. 1480).

§ 2. Celem zajęć jest wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, rozwijanie zainteresowania otoczeniem oraz uzyskiwanie niezależności od innych osób w funkcjonowaniu w codziennym życiu, stosownie do ich możliwości psychofizycznych oraz indywidualnych potrzeb rozwojowych.

§ 3. Udział w zajęciach dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim objętych obowiązkiem rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki uznaje się za spełnianie tych obowiązków, zgodnie z art. 16 ust. 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2576, z późn. zm.²⁾).

§ 4. 1. Zajęcia organizuje się w szczególności:

- 1) we wskazanym przez rodziców (prawnych opiekunów) rodzaju jednostki organizacyjnej systemu oświaty, wybranym spośród następujących:
 - a) przedszkole, w tym specjalne;
 - b) szkoła, w tym specjalna;
 - c) ośrodek umożliwiający dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego oraz obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy wymienionej w § 3, oraz specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, zwany dalej „ośrodkiem”,
 - d) poradnia psychologiczno-pedagogiczna, w tym poradnia specjalistyczna, zwana dalej „poradnią”
- z uwzględnieniem ust. 2;

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781, z 2005 r. Nr 17, poz. 141, Nr 94, poz. 788, Nr 122, poz. 1020, Nr 131, poz. 1091, Nr 167, poz. 1400 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 208, poz. 1532 i Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 42, poz. 273, Nr 80, poz. 542, Nr 115, poz. 791, Nr 120, poz. 818, Nr 180, poz. 1280 i Nr 181, poz. 1292, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 145, poz. 917, Nr 216, poz. 1370 i Nr 235, poz. 1618, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206, Nr 56, poz. 458, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1705, z 2010 r. Nr 44, poz. 250, Nr 54, poz. 320, Nr 127, poz. 857 i Nr 148, poz. 991 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622, Nr 112, poz. 654, Nr 139, poz. 814, Nr 149, poz. 887 i Nr 205, poz. 1206.

- 2) w domach pomocy społecznej i środowiskowych domach samopomocy;
- 3) w podmiotach leczniczych;
- 4) w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 5) w ośrodkach rehabilitacyjno-wychowawczych;
- 6) w domach rodzinnych, z zastrzeżeniem ust. 5.

2. Zajęcia organizuje się w przedszkolu, szkole, ośrodku lub poradni, położonych najbliżej miejsca zamieszkania lub pobytu (w tym dziennego) dzieci i młodzieży, o których mowa w § 1 ust. 1.

3. Jednostka samorządu terytorialnego, do której zadań własnych należy zakładanie i prowadzenie odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, o których mowa w ust. 1 pkt 1, na wniosek rodziców (prawnych opiekunów), zapewnia dzieciom i młodzieży, o których mowa w § 1 ust. 1, zajęcia odpowiednio w przedszkolu, szkole, ośrodku lub poradni.

4. Dzieciom i młodzieży, o których mowa w § 1 ust. 1, przebywającym w podmiotach wymienionych w ust. 1 pkt 2-5, na wniosek kierownika tego podmiotu, udział w zajęciach zapewnia jednostka samorządu terytorialnego, do której zadań własnych należy zakładanie i prowadzenie odpowiednio przedszkola specjalnego lub szkoły specjalnej, właściwa ze względu na miejsce tego podmiotu.

5. W domach rodzinnych nie organizuje się zajęć w formie, o której mowa w § 1 ust. 2 pkt 2.

6. Przepisy rozporządzenia stosuje się odpowiednio do zajęć organizowanych przez podmioty, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

§ 5. 1. Zajęcia prowadzą nauczyciele posiadający kwalifikacje określone w przepisach w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.

2. Opiekę niezbędną w czasie prowadzenia zajęć w podmiotach wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 1 lit. a-c sprawuje pomoc nauczyciela.

3. Opiekę niezbędną w czasie prowadzenia zajęć w podmiotach wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 2-5 sprawuje pracownik odpowiednio poradni, domu pomocy społecznej, środowiskowego domu samopomocy, podmiotu

leczniczego, placówki opiekuńczo-wychowawczej lub ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego.

4. Opiekę podczas zajęć prowadzonych w domu rodzinnym zapewniają rodzice (prawni opiekunowie).

§ 6. Podmioty wymienione w § 4 zapewniają odpowiednie warunki, niezbędne do prowadzenia zajęć, w tym również w zakresie opieki, o której mowa w § 5 ust. 2 i 3.

§ 7. 1. Zajęcia obejmują w szczególności:

- 1) naukę nawiązywania kontaktów w sposób odpowiedni do potrzeb i możliwości uczestnika zajęć;
- 2) kształtowanie sposobu komunikowania się z otoczeniem na poziomie odpowiadającym indywidualnym możliwościom uczestnika zajęć;
- 3) usprawnianie ruchowe i psychoruchowe w zakresie dużej i małej motoryki, wyrabianie orientacji w schemacie własnego ciała i orientacji przestrzennej;
- 4) wdrażanie do osiągania optymalnego poziomu samodzielności w podstawowych sferach życia;
- 5) rozwijanie zainteresowań otoczeniem, wielozmysłowe poznawanie tego otoczenia, naukę rozumienia zachodzących w nim zjawisk, kształtowanie umiejętności funkcjonowania w otoczeniu;
- 6) kształtowanie umiejętności współżycia w grupie;
- 7) naukę celowego działania dostosowanego do wieku, możliwości i zainteresowań uczestnika zajęć oraz jego udziału w ekspresyjnej aktywności.

2. Dla każdego uczestnika zajęć opracowuje się indywidualny program zajęć, zawierający w szczególności:

- 1) cele realizowanych zajęć;
- 2) metody i formy pracy z uczestnikiem zajęć;
- 3) zakres współpracy z rodzicami (opiekunami prawnymi) uczestnika zajęć.

3. Indywidualny program zajęć opracowuje prowadzący te zajęcia nauczyciel we współpracy z psychologiem oraz, w zależności od potrzeb, z innymi specjalistami, na podstawie diagnozy oraz zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o którym mowa w § 1 ust. 1, oraz obserwacji funkcjonowania uczestnika zajęć.

4. Modyfikacji indywidualnego programu zajęć dokonuje się, jeżeli taka potrzeba wynika z okresowej oceny funkcjonowania uczestnika zajęć, o której mowa w § 9 ust. 4.

§ 8. 1. Jednostka zajęć trwa 60 minut.

2. Minimalny wymiar zajęć wynosi:

- 1) 4 godziny dziennie – w przypadku zespołowych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych;
- 2) 2 godziny dziennie – w przypadku indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

3. Liczba uczestników zajęć w zespole na zespołowych zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych wynosi od 2 do 4.

§ 9. 1. Dokumentacja zajęć obejmuje:

- 1) orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o którym mowa w § 1 ust. 1;
 - 2) indywidualny program zajęć, o którym mowa w § 7 ust. 2, zawarty w dzienniku zajęć rewalidacyjno-wychowawczych lub dzienniku indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, prowadzonych zgodnie z przepisami w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji;
 - 3) zeszyt obserwacji.
2. Zeszyt obserwacji jest prowadzony odrębnie dla każdego uczestnika zajęć.
3. Zeszyt obserwacji zawiera informacje dotyczące:
- 1) zmian w zakresie dużej motoryki (postawa, lokomocja, koordynacja ruchów);
 - 2) zmian w zakresie małej motoryki (koordynacja ruchów rąk, koordynacja wzrokowo-ruchowa, manipulacja);
 - 3) podejmowania aktywności własnej (niekierowanej);
 - 4) koncentracji uwagi podczas aktywności spontanicznej, w zabawie, podczas wykonywania zadania), w tym czasu tej koncentracji;
 - 5) współdziałania w różnych sytuacjach, w tym czasu tego współdziałania;
 - 6) opanowywania nowych umiejętności (tempo, trwałość, stopień trudności);
 - 7) dominującego nastroju i emocji;

- 8) gotowości do kontaktów (rodzaje i kierunek kontaktów);
- 9) umiejętności w zakresie samoobsługi;
- 10) udziału w czynnościach porządkowych;
- 11) zachowań trudnych (opis zachowań trudnych i sytuacji, w których występują te zachowania, reakcje nauczyciela na zachowania trudne, zmiany w zachowaniu);
- 12) sposobów komunikowania się;
- 13) innych istotnych zachowań.

4. Na podstawie dokumentacji zajęć, o której mowa w ust. 1, nauczyciele prowadzący zajęcia dokonują okresowej oceny funkcjonowania uczestnika zajęć, nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym.

§ 10. 1. Zajęcia w podmiotach, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, organizuje dyrektor odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, w których zajęcia te są prowadzone.

2. Zajęcia w podmiotach, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2-6 i ust. 6, organizuje dyrektor odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, który zapewnia nauczycieli do prowadzenia tych zajęć.

3. Za prawidłową realizację zajęć w podmiotach, o których mowa w § 4 ust. 1 i ust. 6, oraz ich dokumentowanie odpowiada nauczyciel, który te zajęcia prowadzi.

4. Zajęcia są uwzględniane w danym roku szkolnym w arkuszu organizacyjnym przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, opracowanym i zatwierdzonym na podstawie odpowiednio przepisów w sprawie:

- 1) ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół;
- 2) rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach;
- 3) ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej.

§ 11. Dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, które w okresie od dnia wejścia w życie rozporządzenia do dnia 31 grudnia 2012 r.:

- 1) kończą 3 rok życia – zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się od dnia, w którym kończą 3 rok życia;
- 2) kończą 25 rok życia – zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się do dnia, w którym kończą 25 rok życia.

§ 12. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia³⁾.

**MINISTER
EDUKACJI NARODOWEJ**

w porozumieniu

MINISTER PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

MINISTER ZDROWIA

³⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim, które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 3 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 6, poz. 19).

Uzasadnienie

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375), zgodnie z którym minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego i ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, uwzględniając potrzebę zapewnienia jakości i dostępności tych zajęć. Powyższe brzmienie przepisu upoważniającego zostało wprowadzone na mocy art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr. 6, poz. 19). Jednocześnie art. 3 pkt 1 ww. ustawy zmieniającej utrzymał w mocy dotychczasowy akt wykonawczy wydany na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego do dnia 11 lutego 2013 r.

Projektowane rozporządzenie zastąpi dotychczas obowiązujące rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim (Dz. U. Nr 14, poz. 76).

Projektowane w nowym rozporządzeniu rozwiązania uwzględniają potrzebę:

- 1) uporządkowania i dostosowania zadań przedszkoli i szkół, w tym specjalnych, oraz placówek w zakresie prowadzenia zajęć rewalidacyjno-wychowawczych do zmian wprowadzonych w systemie oświaty od 1997 r.;
- 2) doprecyzowania trybu obejmowania dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi;
- 3) określenia czasu trwania jednostki zajęć rewalidacyjno-wychowawczych,

a także uwzględniają postulaty zgłaszane przez środowisko oświatowe, w tym przedstawicieli przedszkoli, szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, placówek, kuratoriów oświaty, organów prowadzących szkoły i placówki oraz

organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych.

Projekt rozporządzenia zawiera również rozwiązania doprecyzowujące i porządkujące obecny stan prawny, uwzględniające zmiany legislacyjne w systemie oświaty, zdrowia i polityki społecznej, jakie miały miejsce w ostatnich kilkunastu latach, tj. od czasu wydania dotychczasowego rozporządzenia, oraz uwzględniające doświadczenie płynące z praktyki nabytej w tym okresie.

Proponowane zmiany pozwolą na lepsze dostosowanie rozwiązań w zakresie organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych do potrzeb dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim.

1) § 1 i § 3

W § 1 ust. 1 projektu rozporządzenia zostało wyraźnie określone, że podstawą objęcia dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi jest orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych (indywidualnych lub zespołowych), wydane przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną. Uzasadnieniem wprowadzanej zmiany jest doprecyzowanie, na podstawie art. 1 pkt 15 lit. b ustawy z dnia 7 września 2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. Nr 181, poz. 1292), przepisów art. 71b ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, a także zachowanie zgodności terminologicznej z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. Nr 173, poz. 1072).

Odmienne niż w obecnie obowiązującym rozporządzeniu określono, że zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat (§ 1 ust. 3 projektu rozporządzenia). W dotychczas obowiązującym rozporządzeniu zajęcia te organizowane są od dnia, w którym dziecko kończy 3 rok życia do dnia w którym ukończy 25 rok życia. Należy podkreślić, że zachowany został maksymalny okres prowadzenia zajęć dla konkretnego uczestnika, który, podobnie jak w dotychczas obowiązującym rozporządzeniu wynosi 22 lata.

Wprowadzona zmiana polega na określeniu początkowej i końcowej daty prowadzenia zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla ich uczestników związanej z organizacją roku szkolnego w przedszkolach, szkołach, ośrodkach specjalnych czy też poradniach psychologiczno-pedagogicznych, które organizują te zajęcia lub zapewniają nauczycieli do prowadzenia tych zajęć. Rozwiązanie zaproponowane w § 1 ust. 3 projektu rozporządzenia, było postulowane przez dyrektorów jednostek systemu oświaty, którzy mieli trudności organizacyjne z realizacją zajęć rozpoczynających i kończących się w trakcie roku szkolnego dla poszczególnych uczestników zajęć, w szczególności wynikające z konieczności zapewnienia nauczycieli do realizacji tych zajęć.

W związku z powyższą zmianą, konieczne jest wprowadzenie przepisu przejściowego (§ 11 projektu rozporządzenia), zgodnie z którym w roku szkolnym 2012/2013 dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, które w okresie od dnia wejścia w życie rozporządzenia do dnia 31 grudnia 2012 r.:

- 1) kończą 3 rok życia – zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się od dnia, w którym kończą 3 rok życia;
- 2) kończą 25 rok życia – zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się do dnia, w którym kończą 25 rok życia.

Projektowany przepis wynika z zaplanowanej i realizowanej w dniu wejścia w życie rozporządzenia organizacji pracy odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka i poradni, które organizują zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze lub zapewniają nauczycieli do prowadzenia tych zajęć. Zachowanie dotychczasowej organizacji zajęć rewalidacyjno-wychowawczych w 2012 roku gwarantuje również stabilność w realizacji budżetu odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka i poradni, które organizują te zajęcia i zaplanowały w bieżącym roku kalendarzowym środki finansowe obejmujące realizację zajęć rewalidacyjno-wychowawczych na zasadach określonych w obowiązujących obecnie przepisach. W ten sposób wprowadzana zmiana nie powoduje skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Ponadto, w § 3 projektu rozporządzenia zawarto przepis, zgodnie z którym udział w zajęciach dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim objętych obowiązkiem rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki uznaje się za spełnianie tych obowiązków, zgodnie

z art. 16 ust. 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Dotychczas obowiązujący przepis w tym zakresie (§ 4 ust. 1) wymagał zmiany, gdyż nie uwzględniał dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, które poprzez udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych spełniają nie tylko obowiązek szkolny, ale również obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego oraz obowiązek nauki, o czym stanowi ww. przepis ustawy o systemie oświaty.

2) § 2 i § 7

Cele oraz zakres prowadzonych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych określono analogicznie jak w dotychczasowych regulacjach, doprecyzowując jednocześnie, że wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, rozwijanie zainteresowania otoczeniem oraz uzyskiwanie niezależności od innych osób w funkcjonowaniu w codziennym życiu, będące celem tych zajęć, prowadzone jest stosownie do możliwości psychofizycznych oraz indywidualnych potrzeb rozwojowych uczestników tych zajęć.

W § 7 projektu rozporządzenia określono, poprzez zastosowanie katalogu otwartego, główne sfery funkcjonowania dziecka z upośledzeniem w stopniu głębokim objęte zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi. Dzięki temu nauczyciele prowadzący te zajęcia będą mogli realizować również inne niż wskazano w projekcie rozporządzenia zadania, jeżeli będzie to uzasadnione potrzebami uczestnika zajęć.

3) § 4

W § 4 ust. 1 projektu rozporządzenia określono główne podmioty, w których istnieje możliwość organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Konieczność zmiany przepisu wynika z faktu znaczącej zmiany systemowej w zakresie opieki nad dzieckiem. W jej konsekwencji, w systemie oświaty funkcjonują obecnie oprócz przedszkoli i szkół, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego oraz obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Natomiast w systemie zdrowia, zakłady opieki zdrowotnej stały się podmiotami leczniczymi.

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze mogą być również organizowane, tak jak dotychczas, w domach pomocy społecznej i środowiskowych domach samopomocy, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ośrodkach rehabilitacyjno-wychowawczych oraz w domu rodzinnym. Zachowano rozwiązanie polegające na tym, że w domu rodzinnym mogą być organizowane jedynie zajęcia indywidualne (§ 4 ust. 5 projektu).

Przepis podkreśla możliwość dokonania przez rodziców (prawnych opiekunów) wskazania rodzaju jednostki systemu oświaty (przedszkole lub szkoła lub ośrodek lub poradnia), w której realizowane będą zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze (§ 4 ust. 1 pkt 1 projektu rozporządzenia). Jednocześnie wskazuje się, że zajęcia te organizuje się w położonych najbliższym miejscu zamieszkania lub pobytu (w tym dziennego) dzieci i młodzieży - przedszkolu, szkole, ośrodku lub poradni (§ 4 ust. 2 projektu).

W zależności od wyboru rodziców (prawnych opiekunów), wniosek jest składany do odpowiedniej jednostki samorządu terytorialnego, do której zadań własnych należy zakładanie i prowadzenie odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni (§ 4 ust. 3 projektu rozporządzenia).

W przypadku dzieci i młodzieży przebywających w podmiotach wskazanych w § 4 ust. 1 pkt 2-5 projektu rozporządzenia (jednostki organizacyjne nienależące do systemu oświaty tj. domy pomocy społecznej i środowiskowe domy samopomocy, podmioty lecznicze, placówki opiekuńczo-wychowawcze i ośrodki rehabilitacyjno-wychowawcze), na wniosek kierownika ww. podmiotu, udział w zajęciach będzie zapewniała jednostka samorządu terytorialnego, do której zadań własnych należy zakładanie i prowadzenie odpowiednio przedszkola specjalnego lub szkoły specjalnej, właściwa ze względu na miejsce odpowiednio domu pomocy społecznej, środowiskowego domu samopomocy, podmiotu leczniczego, placówki opiekuńczo-wychowawczej i ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego (§ 4 ust. 4 projektu rozporządzenia). Przyjęte rozwiązanie jest analogiczne do rozwiązania dotyczącego zapewnienia kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

4) § 5 i 6

W § 5 projektu rozporządzenia wskazano, że, tak jak dotychczas, zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze prowadzą nauczyciele posiadający kwalifikacje

określone w przepisach w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (§ 5 ust. 1). Określono także szczegółowo konieczność zapewnienia opieki w czasie prowadzenia zajęć rewalidacyjno-wychowawczych przez podmioty, w których te zajęcia są organizowane oraz wskazano precyzyjnie osoby ją sprawujące (§ 5 ust. 2 i 3 projektu). Dotychczasowe regulacje wskazywały jedynie, że opiekę niezbędną w czasie prowadzenia zajęć sprawuje pomoc nauczyciela, a podczas zajęć prowadzonych w domu – zapewniają rodzice. Nie określały natomiast w sposób precyzyjny osób sprawujących opiekę podczas zajęć prowadzonych na terenie podmiotów innych niż należące do systemu oświaty, co było powodem wątpliwości kto taką opiekę powinien sprawować w tym przypadku.

W § 6 projektu rozporządzenia utrzymano dotychczasowe rozwiązanie, nakładające na podmioty prowadzące zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze obowiązek zapewnienia odpowiednich warunków do prowadzenia tych zajęć, także w zakresie opieki. Wskazano również, że w przypadku gdy zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizowane są w domu rodzinnym odpowiednie warunki do prowadzenia tych zajęć zapewniają rodzice (prawni opiekunowie). Taki zapis gwarantuje nauczycielom możliwość realizacji zajęć w warunkach domowych dzieci i młodzieży, wobec których orzeczono o potrzebie indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Zmiana ta jest postulowana przez dyrektorów jednostek systemu oświaty zapewniających realizację tych zajęć w domach rodzinnych dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim.

5) § 8-10

W § 8 ust. 1 projektu rozporządzenia doprecyzowano, że jednostka zajęć rewalidacyjno-wychowawczych trwa 60 minut. Konieczność doprecyzowania czasu trwania ww. zajęć wynika z licznych pytań zgłaszanych przez środowisko rodziców i nauczycieli. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.), wyłącznie godzina lekcyjna trwa 45 minut. Zajęć rewalidacyjno-wychowawczych nie można zaliczyć do zajęć lekcyjnych, nawet jeżeli prowadzone są w szkole, gdyż nie mają one charakteru

zajęć dydaktycznych, na których realizowana jest podstawa programowa. Nauczyciele prowadzący zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze niekiedy jednostkę tych zajęć również traktują jako godzinę lekcyjną. Nieprawidłowe rozliczanie czasu trwania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych prowadzi w konsekwencji do znacznego ograniczenia czasu bezpośredniej pracy z dzieckiem z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, które w takiej sytuacji w przypadku zajęć indywidualnych zamiast uczestniczyć w 2 godzinach zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dziennie objęte jest zajęciami w ciągu 1,5 godziny (2x 45 minut), natomiast w odniesieniu do zajęć zespołowych - uczestniczy jedynie w 3 godzinach dziennie (4 x 45 minut = 180 minut), zamiast w 4 godzinach zajęć.

Co więcej, analogicznego uregulowania czasu trwania zajęć nie będących zajęciami dydaktycznymi dokonano w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1487) precyzując, że czas trwania zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, które mają charakter zajęć edukacyjnych pomagających uczniowi opanować treści zawarte w podstawie programowej, wynosi 45 minut, natomiast czas zajęć specjalistycznych, które są rodzajem szczególnej pomocy (terapii) wynikającej ze zdiagnozowanych u ucznia zaburzeń lub odchyleń rozwojowych, czy też specyficznych trudności w uczeniu się, wynosi 60 minut.

W § 8 ust. 2 projektu rozporządzenia został określony minimalny wymiar zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim. Zmiana tej regulacji poprzez umożliwienie realizacji tych zajęć w wymiarze wyższym, niż obowiązkowy minimalny wymiar wskazany w projekcie rozporządzenia, umożliwi dyrektorom jednostek systemu oświaty dostosowanie wymiaru tych godzin do indywidualnych potrzeb rozwojowych uczestników tych zajęć oraz ich możliwości psychofizycznych. Dotychczasowa regulacja wskazywała wymiar godzinowy zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, identyczny dla każdego uczestnika (nie był to wymiar minimalny). Tymczasem możliwości i potrzeby uczestników tych zajęć są bardzo zróżnicowane. Proponowane rozwiązanie uelastycznia organizację zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, umożliwiając tym samym dostosowanie organizacji zajęć do

rzeczywistych możliwości i potrzeb dziecka, przy zachowaniu niezbędnego minimalnego wymiaru.

W § 9 projektu rozporządzenia doprecyzowano, jaka dokumentacja zajęć rewalidacyjno-wychowawczych powinna być prowadzona. Tak jak w dotychczasowych przepisach dokumentacja ta obejmuje: orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych (zmieniono jedynie nazwę orzeczenia, ponieważ zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych nie funkcjonuje już pojęcie „orzeczenie kwalifikacyjne”) i zeszyt obserwacji. W § 9 projektu rozporządzenia wskazano także, że dokumentacja obejmuje indywidualny program zajęć, na którym powinna być oparta praca z dzieckiem z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim. Wyraźnie wskazano, że indywidualny program zajęć zawarty jest w dzienniku zajęć rewalidacyjno-wychowawczych (odpowiednio indywidualnych lub zespołowych), co jest zgodne z § 11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. Nr 23, poz. 225).

W § 7 ust. 2 projektu rozporządzenia określono podstawowe elementy, które zawiera indywidualny program zajęć. Określenie w programie celów w pracy z dzieckiem, dostosowanych do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych, wynikających ze stadium rozwoju sensoryczno-motorycznego i stanu zdrowia, w tym poziomu i dynamiki funkcjonowania umysłowego, sposobu komunikowania się z otoczeniem, pozwala na dobór najbardziej skutecznych metod pracy i ocenianie postępów dziecka w bardzo indywidualnym wymiarze. Katalog elementów zawartych w indywidualnym programie zajęć został sformułowany jako katalog otwarty, co pozwala, w przypadku szczególnych wymagań konkretnego uczestnika zajęć, zawrzeć w programie elementy niezbędne dla jak najbardziej efektywnej pracy z tym uczestnikiem, uwzględniającej w pełni jego indywidualne potrzeby rozwojowe i możliwości psychofizyczne.

W ww. przepisie dookreślono również, że indywidualny program zajęć opracowuje prowadzący te zajęcia nauczyciel we współpracy z psychologiem oraz, w zależności od potrzeb, z innymi specjalistami, na podstawie diagnozy oraz zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz obserwacji funkcjonowania uczestnika zajęć. Dotychczasowe przepisy wskazywały wyłącznie na obowiązek opracowywania tego programu przez nauczyciela prowadzącego te zajęcia we współpracy z psychologiem. Należy jednak zauważyć, że z dziećmi i młodzieżą z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim mogą pracować również inni specjaliści i w takim przypadku powinni mieć możliwość wspólnego opracowywania indywidualnego programu zajęć. Ponadto doprecyzowano, że program ten opracowywany jest na podstawie diagnozy oraz zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych (dostosowano terminologię do przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych) oraz uwzględniono wyniki obserwacji funkcjonowania uczestnika zajęć. Orzeczenie jest bowiem wydawane na okres do 5 lat. Natomiast wyniki obserwacji uczestnika zajęć, prowadzonej na bieżąco, pozwalają nauczycielom i specjalistom prowadzącym te zajęcia na opracowywanie programu oraz w miarę potrzeb również jego modyfikowanie, odpowiednio do indywidualnych potrzeb rozwojowych i możliwości psychofizycznych uczestnika zajęć.

Jednocześnie w § 9 ust. 4 projektu rozporządzenia wskazano, że nauczyciel prowadzący zajęcia dokonuje, na podstawie dokumentacji zajęć, okresowej oceny funkcjonowania uczestnika zajęć nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym. Na podstawie tej oceny dokonywana jest modyfikacja indywidualnego programu zajęć (§ 7 ust. 4 projektu rozporządzenia). Pomimo, że w pracy z dzieckiem z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim osiągnięcie konkretnego celu oddziaływań może być znacznie oddalone w czasie, a niejednokrotnie zamiast oczekiwanych postępów można obserwować regres w rozwoju i utratę z trudem opanowanych umiejętności, to jednocześnie w wielu przypadkach pierwsze, dające się zaobserwować postępy mogą być widoczne już po półrocznej pracy z dzieckiem. Okresowa ocena pozwala zatem na takie modyfikowanie indywidualnego programu, aby praca z dzieckiem służyła w jak największym stopniu rozwijaniu u niego zachowań adaptacyjnych i

umożliwiała mu nabywanie nowych doświadczeń i umiejętności, dostosowanych do jego indywidualnych predyspozycji psychofizycznych.

W zeszycie obserwacji co do zasady zachowano wszystkie elementy określone w dotychczasowych przepisach, dodano jedynie sposób komunikowania się, ponieważ sfera ta ma bardzo duże znaczenie w rozwoju dziecka, w sposobie jego funkcjonowania, co zatem powoduje, że powinna mieć obowiązkowe odzwierciedlenie w prowadzonej, a następnie udokumentowanej, obserwacji uczestnika zajęć. Tym bardziej, że na podstawie prowadzonej dokumentacji zajęć, w tym również zeszytu obserwacji, nauczyciele prowadzący zajęcia dokonują okresowej oceny funkcjonowania uczestnika zajęć, będącej następnie podstawą do ewentualnej modyfikacji indywidualnego programu zajęć.

6) § 10

W § 10 ust. 1 i 2 projektu rozporządzenia doprecyzowano, że zajęcia w przedszkolach, szkołach, ośrodkach i poradniach, organizuje dyrektor danego przedszkola, szkoły, ośrodka, lub poradni, w których zajęcia te są organizowane. Natomiast zajęcia w pozostałych podmiotach tj. domach pomocy społecznej i środowiskowych domach samopomocy, podmiotach leczniczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ośrodkach rehabilitacyjno-wychowawczych i domach rodzinnych, organizuje dyrektor odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, który zapewnia nauczycieli do prowadzenia tych zajęć.

Jednocześnie, w § 10 ust. 3 projektu rozporządzenia wskazano, że za prawidłową realizację zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz ich dokumentowanie odpowiada nauczyciel, który te zajęcia prowadzi.

W § 10 ust. 4 projektu rozporządzenia doprecyzowano, że zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze uwzględniane są w danym roku szkolnym w arkuszu organizacyjnym przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, opracowanym i zatwierdzonym na podstawie odpowiednio przepisów w sprawie:

- 1) ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół;
- 2) rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach;

- 3) ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej.

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej (www.men.gov.pl) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Rozporządzenie nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Ocena skutków regulacji (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja

Rozporządzenie będzie oddziaływać na wszystkie podmioty obowiązane do organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim.

Oddziaływać będzie również na dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, ich rodziców (opiekunów prawnych) oraz nauczycieli prowadzących z nimi zajęcia.

2. Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia zostanie przekazany w ramach konsultacji społecznych następującym związkom zawodowym i partnerom społecznym:

1. Chrześcijańskiemu Związkowi Zawodowemu „Solidarność im. ks. Jerzego Popiełuszki”;
2. Federacji Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”;
3. Federacji Związków Pracodawców Zakładów Opieki Zdrowotnej;
4. Federacji Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej;
5. Forum Rodziców przy Ministrze Edukacji Narodowej;
6. Forum Związków Zawodowych;
7. Komisji Krajowej Federacji Regionów i Komisji Zakładowych „Solidarność 80”;
8. Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”;
9. Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność 80”;
10. Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”;
11. Krajowemu Sekretariatowi Pracowników Oświaty NSZZ „Solidarność 80”;
12. Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu „Solidarność”;
13. Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych;
14. Sekcji Krajowej Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”;
15. Sekcji Oświaty KNSZZ „Solidarność 80”;
16. Sekretariatowi Ochrony Zdrowia NSZZ „Solidarność”;
17. Wolnemu Związkowi Zawodowemu „Sierpień 80” Komisja Krajowa;

18. Wolnemu Związkowi Zawodowemu „Solidarność – Oświata”;
19. Zarządowi Głównemu Związku Nauczycielstwa Polskiego;
20. Związkowi Zawodowemu Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
21. Związkowi Zawodowemu „Rada Poradnictwa”;
22. Alians Ewangeliczny RP;
23. Fundacji Synapsis;
24. Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
25. Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich;
26. Konfederacji Stowarzyszeń Nauczycielskich;
27. Krajowemu Forum Oświaty Niepublicznej;
28. Krajowemu Porozumieniu Rodziców i Rad Rodziców;
29. Krajowemu Funduszowi na Rzecz Dzieci;
30. Ogólnopolskiemu Forum Rodziców Społeczne Towarzystwo Oświatowe;
31. Ogólnopolskiemu Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
32. Polskiej Radzie Ekumenicznej;
33. Polskiej Radzie Organizacji Młodzieżowych;
34. Polskiemu Stowarzyszeniu Dyrektorów Szkół;
35. Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym;
36. Polskiemu Związkowi Głuchych - Zarząd Główny;
37. Polskiemu Związkowi Logopedów;
38. Polskiemu Towarzystwu Logopedycznemu;
39. Polskiemu Związkowi Niewidomych - Zarząd Główny;
40. Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego;
41. Radzie Szkół Katolickich;
42. Sekretariatowi Konferencji Episkopatu Polski;
43. Społecznemu Towarzystwu Oświatowemu;
44. Stowarzyszeniu Centrum Wolontariatu;
45. Stowarzyszeniu Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej;
46. Unii Metropolii Polskich;
47. Unii Miasteczek Polskich;
48. Związkowi Gmin Wiejskich RP;
49. Związkowi Miast Polskich;
50. Związkowi Powiatów Polskich;
51. Związkowi Województw RP.

Projekt rozporządzenia zostanie przekazany również Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rzecznikowi Praw Dziecka, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

3. Wpływ projektowanej regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Projektowane rozporządzenie nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

4. Wpływ projektowanej regulacji na rynek pracy

Projektowane rozporządzenie nie wpłynie bezpośrednio na rynek pracy.

5. Wpływ projektowanej regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

6. Wpływ projektowanej regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na sytuację i rozwój regionalny.